

PROTEROZOIKUM NA LISTU PŘEŠTICE

THE PROTEROZOIC ON THE MAP SHEET PŘEŠTICE

(22-11 Přeštice)

Jan Mašek

Geological mapping, Upper Proterozoic, W Bohemia

K sestavení geologické mapy území vymezeného zhruba j. okrajem Plzně, Starým Plzencem, z. okrajem Mirošova, Přešnímem, Letinami a Přešticemi jsem kromě výsledků vlastního mapování z let 1992 a 1993 použil reambulovaných dříšších mapových podkladů V. Bláhy, F. Fialy, Z. Pelce, J. Velemana, J. Klomínského a V. Havlíčka. Pokryvné útvary reambuloval J. Straka.

Z geologických jednotek na území listu zcela dominuje barrandienské proterozoikum. Jen v mizivé míře je v s. části území zastoupeno barrandienské paleozoikum (kambrium, ordovik) plzeňské synklinály a karbon mirošovské a plzeňské pánve. U Štěnovic vystupuje drobný masív amfibol-biotitového granodioritu s žilným doprovodem (Klomínský 1965), v s. okolí Přeštic a při j. okraji Plzně jsou reliky terciéru. Rozsáhlé jsou uloženiny kvartéru.

Proterozoikum (neoproterozoikum – svrchní rifej až vend) patří v celém rozsahu území starší části kralupsko-zbraslavské skupiny – blovickému souvrství (podskupině). Jde tu o několik km mocný soubor sedimentů a vulkanitů velmi slabě regionálně metamorfovaných a jen mírně deformovaných, vzniklý převážně v hlubším marinním prostředí. Podrobnější lithostratigrafické členění jednotky (např. Holubec 1966) není reálné. Z dříšších regionálně geologických jednotek barrandienského proterozoika je zastoupen v z. části radnicko-kralupský, resp. hlavní vulkanický pruh, v jv. části pruh nepomucko-příbramský. Převážná část území – blovický úsek – je téměř bez vulkanitů (s výjimkou sv. okolí Spáleného Poříčí) a představuje pokračování zbirožsko-šáreckého pruhu, resp. monotónní facie Chába a Pelce (1968).

Území je mediotypně zvlněno do řady dříšších brachystruktur stametrových až vícekilometrových rozměrů. Patří k vrásovým strukturám, pojmenovaným (Holubec 1968, 1990; Mrázek 1981) jako nižborské antiklinorium, klatovská synklinála a blovické antiklinorium. Předpaleozoickou vrássovou stavbu porušují zlomy několika systémů. Velmi četné jsou (zejména podle geofyzikálních indikací) směry SZ-JV, bezpochyby významný je rovněž směr SV-JZ, jakož i S-J. Zóny slabé fylitizace, konformní s vrstevní foliací, vystupují hlavně v sz. části území.

V souboru proterozoických hornin jsou zastoupeny sedimenty i vulkanity. Převládají droby a prachovce (příp. fylitické droby, fylitické prachovce), jejichž polohy, uložené převážně z turbiditních proudů, se mnohonásobně střídají. Místy dominují masivní nezvrstvené droby. Pro studované území je velmi charakteristické významné zastoupení prachovců a břidlic či drob s vysokým podílem skluzových závalků („pseudozávalků“), většinou drobového a prachovcového složení o rozměrech nejčastěji v cm. Tělesa závalkovitých hornin, často několik km dlouhá, jsou rozmištěna na celé ploše území (s dobrými odkryvy např. na Úslavě v okolí Blovice) a mají pokračování na S i J do sousedních území. Veleman (1967) a Pelc (1969) doložili sepeřit takových sedimentů s podmořskými skuzy.

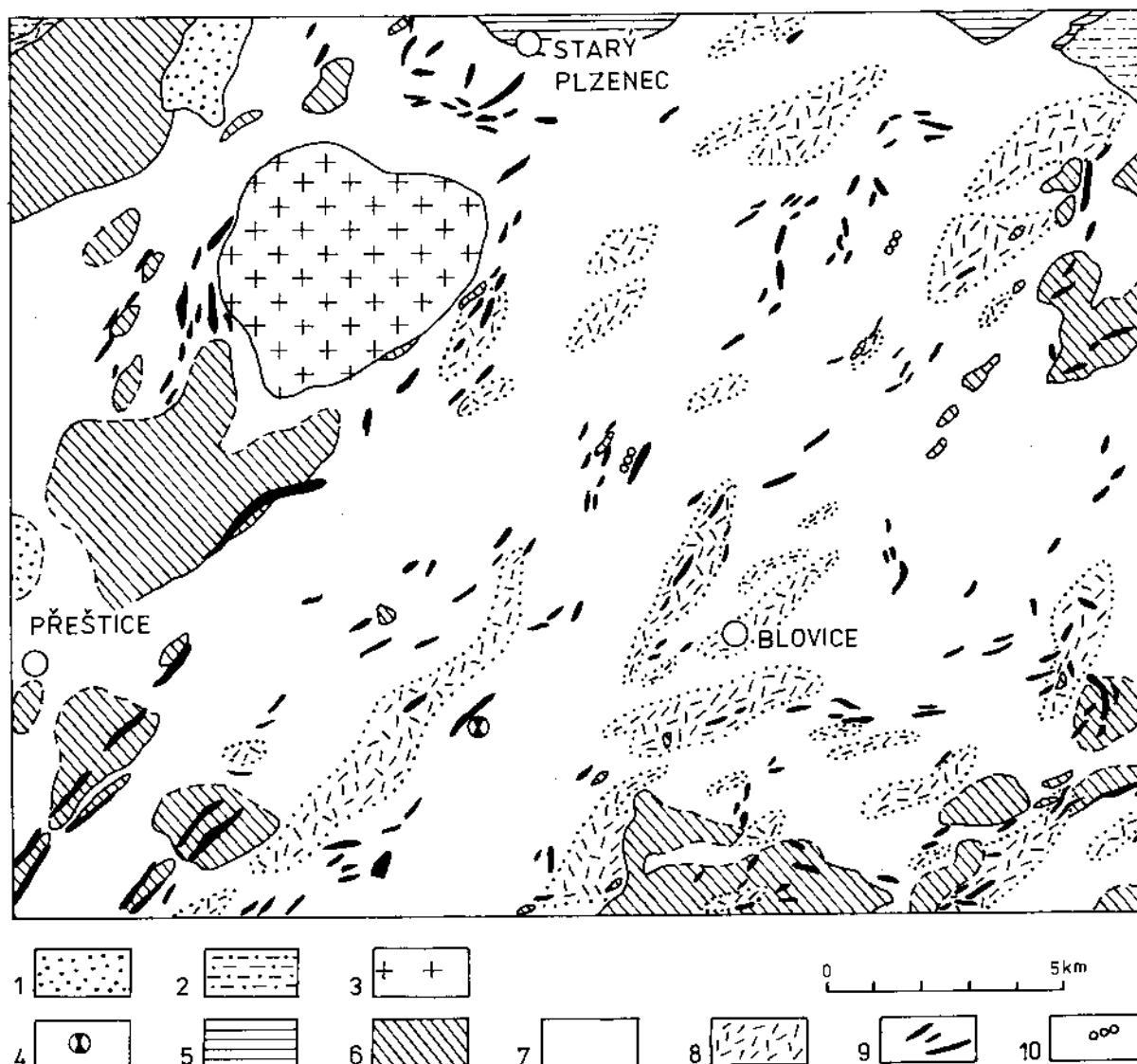
Slepence (s valouny tvořenými drobami a j. horninami proterozoika) jsou velmi vzácné (např. v. od Vlčejna – Holubec 1990, okolí Kornatic), rovněž tak vápence (Černice) a černé břidlice (v. od Chocenic, v. od Šáhla). Výskyty silicítů (převážně masivních, vzniklých silicifikací z různých substrátů) jsou v celém území velmi četné. Nejsou často konformní s primární foliací. Pro východní část území jsou charakteristické silicity se stromatolitovými texturami (Paclová - Pouba 1975 aj.).

Proterozoické vulkanity (soustavně studované Fialou, např. 1977) tvoří ve studovaném území největší tělesa při j. okraji Plzně a ve v. okolí Přeštic, dále vystupují v jv. části území a mezi Těšovicemi a Kakejcovem. Jde většinou o tholeiitické metabazalty; v malé míře (zejména v okolí Chocenic) jde o horniny blízké andezitu. Zastoupeny jsou též metatufy. Nejasnou příslušnost a stáří má malý peň amfibolového dioritu z. od Chocenic (podrobně studovaný F. Fediučkem). Horninové žily prostupující proterozoikem jsou – s výjimkou okolí štěnovického masívu – ojedinělé (např. gabro s. od Libákovic, porfyr u Vlčejna aj.).

Literatura

- Cháb, J. - Pelc, Z. (1968): Lithology of Upper Proterozoic in the NW limb of the Barrandian area. – Krystalinikum, 6, 141–167. Praha.
- Holubec, J. (1966): Stratigraphy of the Upper Proterozoic in the core of the Bohemian Massif (The Teplá-Barrandian region). – Rozpr. Čs. Akad. Věd, Ř. mat. přír. Věd, 76, 4, 1–62. Praha.
- Holubec, J. (1968): Structural Development of the Geosynclinal Proterozoic and its Relations to the deeper Zones of the Earth's Crust (Central European Domain). – Rozpr. Čs. Akad. Věd, Ř. mat. přír. Věd, 78, 8, 3–77. Praha.
- Holubec, J. (1990): Struktura Českého masívu. – Ústř. úst. geol., 216 s. Praha.

- Klomínský, J. (1965): Štěnovický granodioritový masív. – Sbor. geol. Věd, Geoř. 8, 75–99. Praha.
 Mrázek, P. (1981): Strukturně geologické schéma barrandienského svrchního proterozoika. – Sborník Korelace proterozoických a paleozoických stratiformních ložisek VI, 29–35. Ústav geol. věd Přír. fak. Univ. Karlovy, Praha.
 Paclová, B. - Pouba, Z. (1975): K otázce původu proterozoických stromatolitů v Barrandienu. – Sborník Korelace proterozoických a paleozoických stratiformních ložisek III, 25–58. Ústav geol. věd Přír. fak. Univ. Karlovy, Praha.
 Pelc, Z. (1969): Klasifikace a charakteristika sedimentárních hornin a litofacií v sz. křídle barrandienského proterozoika. – MS Geofond, Praha.
 Veleman, J. (1967): Petrografie a litologická charakteristika sedimentů s pseudozávalkovými texturami v proterozoiku mezi Plzní a Skryjemi. – Dipl. práce. MS Čes. geol. úst. Praha.

Obr. 1. Schematická odkrytá geologická mapa území listu 22-11 Přeštice. 1 – terciér, 2 – svrchní karbon, 3 – granodiorit, 4 – diorit, 5 – spodní paleozoikum, 6 – 10 – svrchní proterozoikum: 6 – metabazalt, metaandezit, metatuf, 7 – závalkovité sedimenty, 8 – droby, prachovce, břidlice, 9 – slepence, 10 – silicity